

DOI: <https://doi.org/10.53486/9789975359023.14>

CZU: [339.5:623.4]:339.194(100)

INTERNATIONAL TRADE IN ARMS AND AMMUNITION. CHALLENGES AND THREATS

COMERȚUL INTERNAȚIONAL CU ARME ȘI MUNIȚII. PROVOCĂRI ȘI AMENINȚĂRI

¹GHERLAC TATIANA, studentă, Specialitatea: EMREI

e-mail autor: gherlac.tatiana@ase.md

²BOSTAN NELEA, studentă, Specialitatea: EMREI

e-mail autor: bostan.nelea@ase.md

^{1,2}Academia de Studii Economice din Moldova,

Republica Moldova, Chișinău, str. Bănulescu-Bodoni 61, www.ase.md

Abstract. *The arms trade is among the most profitable businesses in the world, with predictable growth year on year. International major arms shipments declined slightly between 2012–16 and 2017–21, but increased by 19% in Europe. The arms trade becomes trafficking in arms when transactions are made in violation of existing arms laws. According to the global organized crime index, the global arms trafficking score is 4.92 (out of 10). Libya has the highest score of arms and ammunition trafficking in the world (9.50), and the last place in the report is occupied by Tuvalu and Nauru (score 1.00). Also, in connection with the current war in Ukraine, which is overwhelmed by donations from all the states of the world, it does not have the means to prevent the diversion of weapons in the existing illegality of the arms trade.*

Key words: *arms trade, arms trafficking, criminality, shadow economy.*

JEL CLASSIFICATION: L64, O17, F18, F14, P33, Q27.

INTRODUCERE.

De câteva decenii, comerțul cu arme este printre cele mai profitabile afaceri din lume, cu creșteri previzibile an de an. Disponibilitatea imediată a armelor și muniției duce la suferință umană, represiune politică, criminalitate și teroare în rândul populațiilor civile. Transferurile iresponsabile de arme pot destabiliza o întreagă regiune, pot permite încălcări ale embargourilor asupra armelor și pot contribui la încălcări ale drepturilor omului. Țările afectate de conflicte sau de criminalitatea generalizată au cele mai multe dificultăți în atingerea obiectivelor de dezvoltare convenite la nivel internațional. Pentru realizarea acestui studiu ne-am propus următoarele obiective: determinarea fluxului internațional de import/export de arme și muniții în lume, detectarea părții tenebre a comerțului internațional cu arme și muniții (traficul de arme și muniții), identificarea ponderii traficului de arme și muniții pe țări, analiza provocărilor, amenințărilor și riscurilor circuitului armelor sub formă de ajutoare spre teritoriul ucrainean în contextul războiului actual.

CONȚINUTUL DE BAZĂ.

Transferurile internaționale de arme majore au înregistrat o scădere ușoară între 2012–16 și 2017–21 (–4,6%). Cu toate acestea, exporturile din Statele Unite și Franța au crescut substanțial, la fel ca și importurile către state din Europa (+19%), Asia de Est (+20%) și Oceania (+59%). Transferurile către Orientul Mijlociu au rămas ridicate, în timp ce cele către Africa, America de Nord și America de Sud au scăzut, potrivit noilor date despre transferurile globale de arme publicate de Institutul Internațional de Cercetare pentru Pace din Stockholm (SIPRI). „Scăderea mică a transferurilor globale de arme maschează variații mari între tendințele regionale”, a spus Pieter D. Wezeman, cercetător principal la Programul SIPRI de transferuri de arme. „În timp ce au existat unele evoluții pozitive, inclusiv importurile de arme din America de Sud care au atins cel mai scăzut nivel din ultimii 50 de ani, creșterea sau continuarea ratelor ridicate ale importurilor de arme în locuri precum Europa, Asia de Est, Oceania și Orientul Mijlociu a contribuit la acumularea îngrijorătoare de arme”. Cea mai mare creștere a importurilor de arme dintre regiunile lumii a avut loc în Europa. În 2017-2021, importurile de arme majore de către statele europene au fost cu 19% mai mari decât în 2012-2016 și au reprezentat 13% din transferurile globale de arme. Cei mai mari importatori de arme din Europa au fost Regatul Unit, Norvegia și Țările de Jos. De asemenea, se așteaptă ca și alte state europene să își crească semnificativ importurile de arme în următorul deceniu, după ce au plasat recent comenzi mari de arme majore, în special avioane de luptă din SUA. În ciuda conflictului armat din estul Ucrainei în perioada 2017-2021, importurile de arme majore ale țării în perioada respectivă au fost foarte limitate. „Deteriorarea severă a relațiilor dintre majoritatea statelor europene și Rusia a fost un motor important al creșterii importurilor de arme europene, în special pentru statele care nu își pot îndeplini toate cerințele prin industriile lor naționale de armare”, a declarat Pieter D. Wezeman, cercetător principal la SIPRI. Programul de transferuri de arme. „Transferurile de arme joacă, de asemenea, un rol important în relațiile transatlantice de securitate”. Asia și Oceania au rămas cea mai mare regiune importatoare de arme majore, primind 43% din transferurile globale în 2017-2021, iar șase state din regiune au fost printre cei mai mari importatori la nivel global: India, Australia, China, Coreea de Sud, Pakistan și Japonia. Transferurile către regiune au scăzut ușor (–4,7%), dar au existat variații mari între diferite subregiuni. [1]

Comerțul cu arme devine trafic de arme atunci când tranzacțiile întreprinse încalcă legile existente privind circulația armelor. Aceste legi iau de obicei forma unor cerințe interne de licențiere sau embargouri internaționale asupra armelor. Traficul de arme este o infracțiune complexă cu mai multe fațete și, pe lângă încălcarea sancțiunilor cu arme, poate implica numeroase infracțiuni distincte: fraudă, corupție, spălare de bani, contrabandă, intimidare și crimă. Traficul de arme este întreprins în contextul comerțului global cu arme, alcătuit din lumea formală a comerțului legal și „lumea din umbră” a tranzacțiilor ilegale. Adesea, actorii operează în ambele lumi și ambele se pot susține reciproc în diferite moduri. Numărul de colaboratori implicați în asistența traficantilor de arme înseamnă că urmărirea cu succes a acestor traficanți este incredibil de rară: dintre cele peste 500 de încălcări ale embargoului Națiunilor Unite asupra armelor, doar un participant a fost condamnat vreodată. Perspectivele pentru încetarea traficului de arme sunt sumbre. Nu numai că mecanismele legale existente sunt fragile, dar pare să existe puțină voință politică de a dezvolta un cadru internațional care să ajute

autoritățile juridice să urmărească infracțiunile de lege. În plus, multe țări sunt deja inundate de arme, oferind indivizilor oportunități ample de a se afirma cu ușurință ca traficanți de arme. [2]

Traficul ilicit de arme de foc este una dintre prioritățile UE în lupta împotriva criminalității grave și organizate, ca parte a EMPACT 2022-2025.

Armele și grupurile infracționale organizate implicate în traficul de arme provin în principal din Balcanii de Vest și din fosta Uniune Sovietică.

Principalele surse de arme ilegale sunt:

- reactivarea armelor neutralizate;
- spargeri și furturi;
- vânzarea de arme legale pe piața ilegală, inclusiv Darknet;
- reactivarea armelor de foc ale armatei sau poliției scoase din funcțiune;
- transformarea pistoalelor cu gaz.

În 2014, Europol a estimat că au existat aproape jumătate de milion de arme de foc pierdute sau furate în UE.

În aprilie 2017, peste 578 de arme de foc și 776 de piese de muniție au fost confiscate în cadrul unei operațiuni comune care vizează circulația ilegală a armelor de foc, explozivilor, materialelor chimice, biologice, radiologice și nucleare prin granița dintre Ucraina și Republica Moldova. În cadrul acestei operațiuni au fost ridicate și cinci bucăți de explozibil și un pachet de material radioactiv.

Coordonată de Misiunea de Asistență la Frontieră a Uniunii Europene în Moldova și Ucraina (EUBAM), această operațiune a implicat Europol, Frontex, Centrul de Aplicare a Legii din Europa de Sud-Est (SELEC) și agenții de aplicare a legii din Ucraina, Moldova, Grecia, România și Spania. [3]

Conform indicelui global al crimei organizate scorul mondial al traficului de arme este de 4,92 (din 10). Libia are cel mai înalt scor al traficului de arme și muniții în lume (9,50). Traficul de arme în Libia a alimentat conflictul din regiune. Proliferarea armelor ilicite a fost intensificată de răsturnarea lui Muammar Gaddafi și de izbucnirea războiului civil în 2011. În ciuda embargoului asupra armelor, transferurile de arme către Libia din alte state continuă, deși reprezintă doar o fracțiune din totalul traficului de arme din țară. Libia este, de asemenea, o țară sursă majoră pentru traficul de arme către țările vecine. Urmează Republica Democrată Congo, Irak, Coreea de Nord, Siria, Turcia, Yemen cu scorul traficului de arme de 9,00, apoi Afganistan, Republica Centrafricană, Jamaica, Sudan, Somalia, Paraguay cu scorul 8,5. Iar ultimul loc în acest raport îl ocupă Tuvalu și Nauru (scorul 1,00). Nu există dovezi că traficul de arme are loc în Tuvalu, în mare parte pentru că țara nu este nici atractivă din punct de vedere strategic, nici permeabilă economic. Nu se știe că arme de foc ilicite sunt în circulație în Tuvalu, iar poliția națională nu poartă arme de foc. Nauru este una dintre puținele țări din Oceania care interzice complet deținerea de arme de foc civile și nu există nicio piață de trafic de arme acolo. Nici nu există dovezi că actorii criminali au căutat să creeze o piață neagră pentru armele mici și ușoare în țară. De asemenea, pe ultimele locuri în lume la traficul de arme și muniții se mai află Vanuatu, Palau, Monaco, Statele Federate ale Microneziei, Insulele Marshall, Islanda, Cuba cu scorul 1,50, Turkmenistan, Singapore cu scorul 2,00. [4]

În timp ce sprijinul global se revarsă pentru lupta Ucrainei împotriva rușilor, observatorii cu discernământ își dau seama că tot acest sprijin poate dovedi adagia că „drumul spre iad este pavat cu bune intenții”. Și asta din cauza recordului flagrant al Ucrainei de a fi una dintre cele mai mari piețe de trafic de arme din Europa. Conform indicelui global al criminalității, pe lângă faptul că este o sursă de tranzit și un punct de destinație pentru traficul de persoane, Ucraina este una dintre cele mai mari piețe de trafic de arme, cu un stoc substanțial de arme, puține bariere în calea accesului la arme și milioane de arme de calibru mic și arme ușoare pe piața neagră.

„Deși a fost mult timp o verigă cheie în comerțul global cu arme, rolul său s-a intensificat doar de la începutul conflictului din estul Ucrainei. Majoritatea armelor sunt traficate pe plan intern, dar comerțul ilicit cu arme este legat și de piețele criminale de arme din Rusia, Belarus, Moldova, Georgia și Turcia, precum și din țările UE și fosta Iugoslavie”, subliniază indicele.

Un document al Uniunii Europene elaborat de „Empact”, o inițiativă condusă de securitate a statelor membre ale UE, vorbește despre tentativele tot mai mari de a introduce ilegal arme de foc în Polonia din Ucraina. Deși guvernul ucrainean a început să adopte noi legi pentru a combate corupția și contrabanda, în prezent porturile, aeroporturile și granițele țării sunt sub controlate”, subliniază el. „Țara a fost un centru de contrabandă pentru mărfuri ilicite de toate tipurile – de la droguri și arme la oameni și produse contrafăcute – de prea mult timp pentru ca acest lucru să fie ușor de rezolvat.”

Pe acest fundal, se poate observa „sprijinul” care a fost fie promis, fie livrat Ucrainei în ultimele două luni. Peste 20 de țări au promis sau au livrat miliarde de dolari pentru susținerea militară. Detaliile, conform Forumului privind comerțul cu arme sunt:

- Australia: rachete și arme – 70 de milioane de dolari australieni (50 de milioane de dolari);
- Canada: mitraliere, pistoale, carabine, 1,5 milioane de cartușe de muniție, puști de lunetă și diverse echipamente aferente (7,8 milioane de dolari), plus un ajutor militar suplimentar de 20 de milioane de dolari (25 de milioane de dolari canadieni – detalii nedezvăluite);
- Republica Cehă: 400 de milioane de coroane (18,23 milioane de dolari) de arme neșoare și o valoare anterioară de 188 de milioane de coroane (8,6 milioane de dolari) de 4.000 de mortare, 30.000 de pistoale, 7.000 de puști de asalt, 3.000 de mitraliere și un număr de puști la un milion gloanțe;
- Estonia: rachete antitanc Javelin; nouă obuziere (cu permisiunea germană);
- Uniunea Europeană: alte arme (nespecificate - 500 de milioane EUR) [inițial includeau avioane de luptă, ceea ce în prezent pare să nu mai fie adevărat];
- România: 3 milioane de euro combustibil, veste antiglonț, căști, muniție, echipament militar și tratament medical;
- Regatul Unit: 2.000 de rachete cu rază scurtă de acțiune și antitanc, vehicule blindate saxone;
- Statele Unite ale Americii: Rachete Stinger, anti-blindură, arme de calibru mic și diverse muniții, armuri corporale, plus (1 miliard USD în ultimul an), livrările cheie anterioare includ rachete Javelin. [5]

CONCLUZII.

Comerțul mondial cu arme și muniții reprezintă mai puțin de un procent din totalul schimburilor comerciale globale. Principalul furnizor de arme la nivel global sunt în continuare SUA, iar principalul beneficiar fiind Arabia Saudită. Traficul transnațional de arme și muniții constituie infracțiuni complexe, cu consecințe adesea fatale. Pentru a contracara fenomenul în mod eficient, statele membre și comunitatea internațională ar trebui investiți în cercetări suplimentare asupra legăturilor existente către alte amenințări de securitate. Conflictul armat poate determina cererea, dar poate genera și oferta, în sensul că poate duce la subminarea capacității autorităților de a gestiona stocurile de stat și de a aplica reglementările privind armele de foc civile, care pot fi mai ușor deturnate către piețele ilicite. În scenariile post-conflict, acumularea de arme pe parcursul conflictului precedent poate avea ca rezultat, de asemenea, un grup de arme de foc în afara mecanismelor de control legale, care poate crește oferta. Astfel, aflându-ne în miezul unui conflict armat, putem deduce că sistemul ucrainean, copleșit de donații și sub presiunea masivă pentru a le desfășura cât mai repede posibil împotriva armatei ruse invadatoare, nu are mijloacele pentru a împiedica deturnarea armelor în ilegalitatea existentă a comerțului cu arme.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE:

1. SIPRI, Global arms trade falls slightly, but imports to Europe, East Asia and Oceania rise, 2022, disponibil la: <https://sipri.org/media/press-release/2022/global-arms-trade-falls-slightly-imports-europe-east-asia-and-oceania-rise>
2. FEINSTEN, A., HOLDEN, P., Arms Trafficking, disponibil la: <https://www.oxfordhandbooks.com/>
3. EUROPOL, Illicit firearms trafficking, disponibil la: <https://www.europol.europa.eu/crime-areas-and-statistics/crime-areas/illicit-firearms-trafficking>
4. GI-TOC, Global Organized Crime Index, 2021, disponibil la: <https://globalinitiative.net/wp-content/uploads/2021/09/GITOC-Global-Organized-Crime-Index-2021.pdf?fbclid=IwAR3Eh-YbvMA9EUBu86H78BYK4R0l63Fi4IHAVUVnNWXTFxG1hwCFWxlUb4M>
5. PRAKASH, N. "Road To Hell": As Ukraine Receives Huge Consignments Of Foreign Arms, Why It Could Spell Doom For Rest Of The World , 2022, disponibil la: <https://eurasianimes.com/road-to-hell-as-ukraine-receives-huge-consignments-of-foreign-arms/?fbclid=IwAR3A722G7hE0ZIJEdvR9lud1sabXCAPcLGJF1qgX5aSAYhuVetFiuL6rC8>

Coordonatorul științific: DODU-GUGEA Larisa, dr., conf.univ.,
Academia de Studii Economice din Moldova,
Republica Moldova, Chișinău, str. Bănulescu-Bodoni 61, www.ase.md
e-mail: dodu-gugea.larisa@ase.md